

A NEMZETHEZ VALÓ KÖTŐDÉS ÖSSZEKÖT VAGY ELVÁLASZT?

- Nemzeti identitás és külcsoporthoz való viszony

ABSZTRAKT

A nemzeti azonosulás kétdimenziós modellje (Roccas, Klar & Liviatan, 2006) alapján a nemzettel való azonosulás két lehetséges módja a glorifikáció és a kötődés. A glorifikáció, mely a saját csoport felsőbbrendűségébe vetett hitre vonatkozik, erős együttjárást mutat a saját csoport vétkének pszichológiai stratégiákkal történő kimagyarázásával és a külcsoporthoz való ellenségesességgel. A kötődés, mely egyszerűen a saját csoporttal való érzelmi azonosulást jelenti, sokkal inkább jellemzi a saját csoport tevékenységeivel kapcsolatos kritikus és konstruktív szemlélet, és a saját csoport vétkei miatt érzett kollektív bűntudat.

Jelen vizsgálatunkban kérdőíves módszerrel kíséreltük meg feltárni a modell érvényességét magyarországi viszonyok között, a romaellenességgel kapcsolatban (1007 fős) reprezentatív mintán, és a menekültellenességgel kapcsolatban (455 fős) egyetemi mintán. A külcsoporthoz való viszonyt az előítéletesség, az ellenséges cselekvési szándék, a segítségnyújtási hajlandóság és kollektív cselekvési szándék tekintetében vizsgáltuk.

Az eredmények alapján a glorifikáló azonosulási mód jelentős mértékű együttjárást mutat minden vizsgált változóval, mindkét mintán. A külcsoporthoz való ellenségesességgel kapcsolatos változókkal (negatív érzelmek, elkerülés, konfrontáció) pozitív, a külcsoporthoz való támogatásával kapcsolatos változókkal (segítségnyújtás, kollektív cselekvés) negatív összefüggésben van. A kötődő azonosulási mód esetében azonban nem mutatható ki szignifikáns korreláció, amennyiben a glorifikáció hatását kontrolláljuk. Továbbá, klaszteranalízissel külön csoportokba soroltuk a kitöltőket a glorifikáció és a kötődés skálákon elért pontátlagaik alapján. Ezáltal össze tudtuk hasonlítani a magas szinten glorifikálókat (glorifikálók), a magas szinten kötődőket, akik alacsony szinten glorifikálnak (kötődők), valamint az alacsony szinten (alacsonyan kötődők) és a közepes szinten kötődőket (közepesen kötődők). A glorifikálók külcsoporthoz való ellenséges pontátlagai szignifikánsan magasabbak, külcsoporthoz való támogatás pontátlagai pedig szignifikánsan alacsonyabbak mind a kötődőknél, mind az alacsonyan kötődőknél. Az utóbbi két csoport között azonban jelentős eltérést egyik vizsgált változóban sem találtunk.

Úgy tűnik tehát, hogy a modellnek megfelelően a nemzeti azonosulás típusai közül a glorifikáció valóban erősebb prediktora a külcsoporthoz való szembeni ellenséges viszonyulásnak, míg a glorifikáció-mentes kötődés nem függ össze az előítéletességgel és az ellenséges cselekvési szándékkal.

Kulcsszavak: glorifikáció, kötődés, csoportközi érzelmek, előítéletesség, ellenséges cselekvési szándék, csoportközi segítségnyújtás, kollektív cselekvés